

ע"פ 7248/17 - פלוני, פלונית, אברהם ברכו נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

ע"פ 7248/17

ע"פ 7250/17

כבוד השופטת א' חיות

1. פלוני

2. פלונית

אברהם ברכו

לפני:
המערערים בע"פ 7248/17:

המערער בע"פ 7250/17:

נ ג ד

מדינת ישראל

המשיבה:

ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי תל אביב - יפו
מיום 11.09.2017 בתיק ת"פ 18772-01-17 שניתנה
על ידי כב' השופטת ל' מרגולין-יחידי

בשם המערערים בע"פ 7248/17: עו"ד יהושע רזניק; עו"ד ינון
סרטל; עו"ד ציון סהראי

בשם המערער בע"פ 7250/17: עו"ד אשר חן

פסק-דין

שני ערעורים על החלטת בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (השופטת ל' מרגולין-יחידי) מיום 11.9.2017 שלא לפסול עצמו מלדון בעניינם של המערערים (ת"פ 16-09-44911 ות"פ 17-01-18772).

1. המערערים בע"פ 7248/17 הם קבלן משנה של חברת מי אביבים 2010 בע"מ וחברה שבבעלותו (להלן: הקבלן והחברה בהתאמה). המערער בע"פ 7250/17 הוא עובד באגף המים של עיריית תל אביב-יפו (להלן: ברכו). בחודש ינואר 2017 הוגש נגד המערערים ונאשמים נוספים כתב אישום שבו יוחסו להם עבירות שונות ובהן קבלת שוחד ותיווך בשוחד בקשר לפעילותה של חברת מי אביבים 2010 בע"מ, תאגיד המים של העיר תל-אביב יפו. הנאשם 2 בכתב האישום (להלן: הנאשם הנוסף) הואשם ביחד עם חברה שבבעלותו במתן שוחד לעובדי חברת מי אביבים והגיע להסדר

עמוד 1

טיעון עם המשיבה לפיו הוא ישמש עד מדינה, יודה בעבירות שיוחסו לו ויושת עליו מאסר בפועל לתקופה של 24 חודשים.

2. ביום 13.7.2017 הרשיע בית המשפט המחוזי את הנאשם הנוסף, אישר את הסדר הטיעון, וגזר עליו, בין היתר, מאסר של 24 חודשים. בית המשפט הדגיש בפתח גזר הדין כי:

אין בכל אמירה שהיא במסגרת גזר דין זה משום קביעת ממצא או הבעת דעה ביחס למי מן העובדות הנטענות בכתב האישום בענין יתר הנאשמים, וככל שנאמרות עובדות כלשהן שיש להן נגיעה כזו או אחרת ליתר הנאשמים, הן נאמרות רק בהקשרם של נאשמים 2 ו-12 ורק בהקשרו של גזר הדין הנוכחי ...

בית המשפט הוסיף כי:

אין מדובר בהסדר טיעון קלאסי רגיל, אלא בהסדר טיעון שבמסגרתו [...] הופך נאשם 2 לעד מדינה, מוסר הודעות ובהן על פי המוצהר יש כדי לתרום משמעותית מבחינת המאשימה לתשתית הראייתית שהיא מתעתדת להציג.

אשר לעונש שהושת על הנאשם הנוסף בהתאם להסדר הטיעון, העיר בית המשפט כי "דומה בעיני שאין צורך להכביר מילים בכל הנוגע לחומרת המעשים המפורטים בכתב האישום [...] מדיניות הענישה ביחס למעשים אלה בהם הורשעו הנאשמים היא מחמירה וכוללת עונשי מאסר ממושכים", וקבע כי "הסכמת הצדדים בהליך שלפני הכוללת מאסר של 24 חודשים, הגם שהיא מרוחקת מאוד מרף הענישה ההולם את המעשים נושא כתב האישום, הרי שהיא סבירה ובנסיבות הענין בהתחשב בהסדר הטיעון ובמיוחד במעמדו של נאשם 2 כעד מדינה ויש מקום לכבדה".

3. במהלך דיון שנערך ביום 10.9.2017 העלו מספר נאשמים, ובהם המערערים דנן, טענות לפסלות בית המשפט. לטענתם, גזר הדין מיום 13.7.2017 כלל קביעת ממצאים בעלי השלכה ישירה על הנאשמים האחרים. עוד נטען, כי בית המשפט ביטא את עמדתו ביחס לחומרת המעשים ולמתחם הענישה תוך הימנעות מניתוק בין המעורבים בפרשה וכי קביעת ממצאי מהימנות ביחס לנאשם הנוסף עלולה להשליך על קביעות הנוגעות למהימנות עדותו כעד מדינה. המערערים טענו כי בנסיבות אלה, מהן עולה חשש ממשי למשוא פנים, על בית המשפט לפסול עצמו מלדון בתיק זה. הבקשה התבססה בין היתר על פסקי הדין שניתנו בע"פ 7408/95 סטרחולבסקי נ' מדינת ישראל (3.12.1995) (להלן: עניין סטרחולבסקי) ובע"פ 6338/95 עטניר 1992 בע"מ נ' מדינת ישראל (25.1.1996) (להלן: עניין עטניר).

4. ביום 11.9.2017 דחה בית המשפט המחוזי את בקשות הפסלות. בית המשפט קבע כי נסיבות המקרה אינן מקימות עילת פסלות ואינן מבססות חשש ממשי למשוא פנים, וכי בית המשפט מוחזק כגורם מקצועי שיודע להפריד בין ההליכים השונים ולהתבסס על הראיות והנתונים הנוגעים לאותו הליך בלבד. בית המשפט הבהיר כי אין בקביעות שנכללו בגזר הדין משום הבעת עמדה לגבי אחריות הנאשמים האחרים לעבירות המיוחסות להם והוסיף כי הערתו בדבר התרומה הצפויה מעדותו של הנאשם הנוסף הובאה מפי המשיבה בלבד ונכללה במסגרת התייחסותו לסבירות הסדר הטיעון ולעונש המוסכם. בית המשפט ציין כי אין להקיש לענייננו מפסקי הדין בעניין סטרחולבסקי ובעניין עטניר וכי יש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו.

5. על החלטה זו הוגשו שני הערעורים שלפניי.

הקבלן והחברה שבים על טענתם לפיה התבטאויותיו של בית המשפט מקימות חשש למשוא פנים המחייב את פסילתו. לטענתם גזר הדין כלל התייחסות לרף הענישה התחתון ביחס לעבירות המצוינות בכתב האישום, לחלקם של שאר הנאשמים בפרשה ולמהימנות הנאשם הנוסף, ובית המשפט הביע בו דעה על חומרת המעשים המיוחסים לשאר הנאשמים. הקבלן והחברה מלינים על כך שבית המשפט ציין בגזר הדין כי "נאשם 2 [הנאשם הנוסף] הוא אחיו של נאשם 1 [הקבלן] שהוא הבעלים והמנהל של קבלנית משנה מרכזית [החברה], והוא עצמו שימש באמצעות נאשמת 12 כקבלן משנה עצמאי של אותה קבלנית משנה", והם טוענים כי בכך הציב אותם בית המשפט במיקום מרכזי יותר מזה של הנאשם הנוסף. עוד נטען כי בהתאם לפסקי הדין שניתנו בעניין סטרחולבסקי ובעניין עטניר יש לפסול את בית המשפט מלדון בעניינם.

ברכו טוען כי מתן גזר הדין "פוגע באופן ממשי" בהגנתו ובתחושת הצדק וכי בית המשפט יתקשה לנהל הליך הוגן ונטול פניות בעניינם של שאר הנאשמים שעה שהרשיע את הנאשם הנוסף וקיבל את הודאתו. עוד נטען, כי כתב האישום הוא למעשה בבחינת "מראה" - משנקבע בגזר הדין כי הנאשם הנוסף נתן שוחד ממילא עולה כי המערער בערעור השני קיבל שוחד, ועל כן מדובר בהרשעה ידועה מראש.

למען שלמות התמונה יצוין כי ביום 26.9.2017 ביקש הנאשם 1 בפרשה להצטרף לערעור בע"פ 7248/17 והוא תומך בטענות המועלות בו.

6. דין הערעורים להידחות.

לא אחת נפסק כי בפרשה ובה מספר נאשמים, ההכרעה בעניינם של חלק מהם אינה מקימה, כשלעצמה, עילת פסלות ביחס לנאשמים האחרים וזאת למעט מקרים חריגים ונדירים שבהם קיים מבחינה אובייקטיבית חשש ממשי למשוא פנים בעניינם של המעורבים האחרים (ע"פ 7911/08 נוסייבא נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (11.11.2008)); ע"פ 17/96 מרקדו נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 729, 731 (1996) (להלן: עניין מרקדו); יגאל מרזל דיני פסלות שופט 306-304 (2006) (להלן: מרזל); והשוו: סעיף 155(א)(1) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982). כך, בפרט כשהנאשמים האחרים מורשעים על פי הודאתם, תוך התבססות על עובדות כתב האישום בלבד, ומבלי לשמוע ראיות (ראו למשל, ע"פ 9703/02 שילון נ' מדינת ישראל (5.1.2003)); ע"פ 2481/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (14.4.2013) (להלן: עניין פלוני)). כלל זה חל גם כאשר גזר הדין בעניינו של הנאשם שהורשע מתייחס באופן מסוים לחלקם של הנאשמים שעדיין לא הורשעו (ראו: מרזל, בעמוד 305 והאסמכתאות הנזכרות שם). כך, נפסק כי שופט שהרשיע נאשם מסוים במתן שוחד, לא יפסל בהכרח מדיון באישום של אדם אחר שהואשם בקבלת אותו השוחד (ראו: ע"פ 1179/94 אשכנזי נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 320 (1994); מרזל, בעמוד 306).

המקרה דנן אינו נמנה עם אותם מקרים חריגים ונדירים שבהם יש לפסול את בית המשפט מלדון בעניינם של

7. גזר הדין של בית המשפט המחוזי מנוסח בקפידה, וההתייחסויות הכלולות בו בנוגע לנאשמים האחרים ובכללם המערערים הן מינימאליות. בית המשפט המחוזי אכן נתן דעתו לחומרת המעשים המפורטים בכתב האישום וציין כי עונש המאסר המוסכם שהושת על הנאשם הנוסף רחוק מרף הענישה ההולם. אמירות אלו, וכן האמירה לפיה על פי הצהרת המשיבה יש בעדותו של הנאשם הנוסף תרומה משמעותית, אין בהן כדי לבסס באופן כלשהו טענה בדבר פסלות בית המשפט ואף לא כדי ללמד על "הרשעה ידועה מראש" של המערערים. בית המשפט לא גיבש כל עמדה באשר למעשיהם ולחלקם של המערערים בפרשה והקפיד להתנסח באופן המבהיר את הדבר (השוו למשל: ע"פ 4218/00 עיני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (29.8.2000); ע"פ 4150/00 דהן נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (9.7.2000); ע"פ 350/91 ממן נ' מדינת ישראל, מה(2) 345, 352 (1991); ע"פ 6725/04 מלכה נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (3.8.2004); עניין פלוני, פסקה 6).

לבסוף, יש לדחות את טענת הקבלן והחברה לפיה הערת בית המשפט אשר צוינה במסגרת פירוט הרקע העובדתי לעניין הקשר המשפחתי בין הקבלן ובין הנאשם הנוסף "מהווה גם היא בסיס להעברת התיק למותב אחר".

מטעמים אלו כולם, הערעורים נדחים.

ניתן היום, ח' בתשרי התשע"ח (28.9.2017).

שׁוֹפֵט